

առնելով, կը կարծէի թէ ես միայն աղէկութիւն մը կ'ընեմ այնպիսոյն :

— Ես ալ, ըսաւ Անդրէաս, կը խոստովանիմ որ տիրոջ համար աշխատելով մտքէս ամենեւին չէի անցուներ թէ ինքն ալ իր կողմանէ ինծի ծառայութիւն մը կ'ընէր. կը տեսնեմ որ պարտական եմ :

— Այս ամեն բանը, բարեկամդ իմ, անկէ առաջ կու գայ որ մենք աղէկ չենք ըմբռներ որ և իցէ բան : Եթէ մենք մարդկանց հետ վերաբերութիւն ունենալով, փոփոխակի մեր վիճակը մտածէինք, աւելի բարեսիրտ կ'ըլլայինք իրարու նկատմամբ : Ա'լ չիմոռնանք ուրեմն որ ամեն գործերնիս մեր նմանեացն հետ ծառայութեանց փոխանակութիւն են. եթէ աղէկ յիշելու ըլլաք այս ճշմարտութիւնս՝ կը տեսնէք թէ ինչպէս կը փոխէ ու հաճոյական կ'ընէ ձեր վերաբերութիւնները բովանդակ աշխարհի հետ, և ապահով եղէք որ մեր այսօրուան խօսակցութեան ամենամեծ արդիւնքը կ'ըլլայ :

— Շնորհակալ ենք, Պ. Տիւրքէ, պիտի չիմոռնանք, ըսին հանդիսականք՝ և մենքն ցրուելով :

ԹԱՐԷ

Կը շարունակուի :

Մ Ո Ւ Թ Ք Է

Այս մեծանուն և աշխարհահռչակ զօրավարին յաջողամիտ ռազմագիտութեւն արդիւնք են Բրուսիացւոյ 1866-ին Աւստրիական պետութեան բանակաց վրայ տարած անակնկալ ու արագ յաղթանակներն : Բայց իր արդէն հռչակաւոր անունը՝ պատերազմական արուեստին ոգի և հանճար մը ընողը՝ վերջին Գաղղիական-Բրուսական արիւնհանդ պատերազմներովն ու յաղթանակներով եղաւ :

Հելմութ Կարոլոս Բեռնարտ, Մովթքէ պարոնը Մէքլէմպուրկի Կուէվից քաղաքը ծնած է 1800-ին : Առջի բերանը

Տանիմարքայի ծառայութեան մէջ մտնելով, 1822-ին սկսաւ Բրուսիոյ ծառայել. ու քիչ ատենէն ճարտար ու կտրիճ հարիւրապետի մը անուն հանեց. անանկ որ շուտով զինուորական աստիճաններու մէջ յառաջագիմելով, 1835-ին զօրավար եղաւ :

Նոյն տարին Օմմանեան զինուորութեան նորոգիչ Սուլթան Մահմուտի հրաւիրանօք և իր տէրութեան հրամանաւ արեւելք գնաց, տաճկի բանակը նոր զինուորական հրահանքներով բարեկարգելու համար. նոյն առթիւ 1839-ին Ասորոց երկրին պատերազմին մէջ մտաւ :

Բրուսիա դառնալով Հենրիկոս իշխանին անձնապահապետ անուանեցաւ : Բայց նոյն արքայազուն իշխանին վաղահաս մահուամբը չկրցաւ երկարատեւ շարունակել իր պաշտամանը մէջ : 1856-ին մեծ սպարապետ ու Փրեզերիկ Գուլիելմոս իշխանին անձնապահապետ կարգեցաւ. 1857-ին ալ ընդհանուր տեղակալ անուանեցաւ :

1859-ին Բրուսիա յօժարամիտ ու պատրաստ էր ի դաշնակցութիւն Աւստրիոյ, և այն ատենէն ինչուան Հռենոսի ափունքը տանիլ արիւնոռոգ պատերազմի մը արհաւիրքը, եթէ յանձնառու ըլլար Աւստրիա այն դաշնակից օգնականութեանը փոխարէն թող տալ Բրուսիոյ Գերմանական դաշնակցութեւն զինուորական ուժոյն գերազոյն հրամանատարն ըլլալ. բայց Աւստրիա չուզելով իր Գերմանիոյ մէջ ունեցած նախագահութիւնը նուազեցնել, միայնակ ու անօգնական մնաց իտալիոյ ու Գաղղիոյ դէմ : Այն ատեն Մովթքէ առիթ ունեցաւ Աւստրիոյ վերին հրամանատարութեան բանակետդին մէջ իբրեւ պարզ հանդիսատես մը քննել այն պատերազմին ընթացքը, և զրի վրայ առնուլ. և որ ետքը տպագրեցաւ ալ Պատերազմ իտալիոյ ի 1859 կոչուած :

1864-ին երբոր Շլէզվիկ-Հոլշթայնի խնդիրը ելաւ, Մովթքէ ընկերացաւ Փրեզերիկ Կարոլոս իշխանին՝ Տանիմարքայի դէմ զրկուած բանակին հետ : Ինքը

Մ Ո Ւ Թ Ք Է

1866ին Աւստրիոյ դէմ տրուելիք պատերազմին խորհուրդը ու միջոցները մը տաճեց . և ինքը դարձեալ իբրեւ հետեւակախումբ զօրաց սպարապետ՝ Սատովայի պատերազմէն ետքը՝ իր յաղթական բանակին առաջնորդ կենալով արագութեամբ կը վազէր Օլմիւցի ու վեննայի վրայ, ու օգոստոսի 2ին զինադադարման ու խաղաղութեան նախագիծ պայմաններուն ստորագրեց : Բայց շատ անգամ ալ սենեկէն դուրս չելլելով, զօրաց շարժումները ու պատերազմները կ'ուզէր, ու կը յաղթանակէր : 1866ին պատերազմաց յաջողութեան փոխարէն՝ Սեաւ Արծուոյ կարգը և ճոխ ուժիկ մը տրուեցաւ իրեն : Իրեն դարձեալ յանձնուեցաւ Հիւսիսային Գերմանիոյ

դաշնակցութեանց զինուորական ուժոյն միութեան գործը : Թէպէտ և խորհրդարանի անգամ է Մոլթրէ, բայց միայն ան ատենը մասնակից է՝ երբ զինուորական խնդիրներ յուզուին :

Խտալիոյ պատերազմին վրայ գրածէն զատ՝ ուրիշ քանի մը զինուորական գրուածներ ալ ունի . ինչպէս Արշաւանք Տաճիկ-ռուսիական 'ի Տաճկաստան Եշրոպիոյ, Թուրք զվիճակէ Տաճկաստանի յամս 1835-39, և այլն : Հմուտ է Մոլթրէ, և այլևայլ լեզուաց կատարեալ տեղեկութիւն ունեցող . բայց որովհետեւ բնութեամբ լուրջ է և լռութիւն սիրող, առած եղած է ըսել թէ եօթը լեզու լռել զիտէ :

ԱՆ ՀԵԾ Ե ԼԻՈՐ ԶԻՔ

Օրերուս աշխարհագոյժ և բազմադէտ դիպուածոց մէջ՝ մարդկային ընկերութենէ անդին ալ՝ ցաւագին և սրտաշարժ բաներ հանդիպած են . որոց մէկն ալ կ'ըսուի թէ Սետանայ պատերազմին երկրորդ օրն եղաւ . երբ զինուորական փողն կը հնչէ՝ 602 ձիւ առանց ձիաւորի, կէս ողջանդամ կէս խեղանդամ, ոմանց վրայ դեռ համետքն և կազմածքն մնացած՝ կը փութան կ'երթան իրենց առաջուց սահմանեալ փռանկաց բանակին կարգը կը շարունակեն . բայց ձիաւորքն չեն երեխր : Ոմանք Բրուսիացուոց բանակին մէջ հանդիպած է կ'ըսեն այս բանս : Առջինը ստոյգ սեպեւ, լով Ամերիկացի տիկին մը՝ Պարզեղ անուն՝ հետեւեալ տողերը գրեր է՝

Ծագէ առաւօտ ի սարս Սետանայ .
Եւ արեդական ճառագայթք ոսկի՝
Տարածին ժայռից և անտառաց վերայ ,
Ի վերայ բերդին ամրապարըսպի ,
Ի վերայ հովտի գետոյն Մոզելայ ,
Եւ ճամբարապատ՝ գետնին այն վերայ՝
Ուր ցրբուած գունդերըն դան մէկտեղին
Լըսելով զհրնչում սուր գալարփողին :
Բայց արեւն երեկ վերէն նայեցաւ
Մըթին սեւագին ահեղ նայուածով ,

1 Բանակներ շարուած :